

Pondera Consult B.V.
Postbus 579
7550 AN HENGELO

Leeuwarden,
Verzonden,

Ons kenmerk : 01472845
Afd./Opgave : Team Groene Regelgeving Omgevingszaken
Behandeld door : F.R. Wagenaar / (058) 292 52 79 of f.r.wagenaar@fryslan.frl
Uw kenmerk :
Bijlage(n) : 2

Onderwerp : Ontwerp-ontheffing Wet natuurbescherming, realisatie Windpark Fryslân in en nabij het Natura 2000-gebied 'Ijsselmeer' en 'Waddenzee' (Houting).

Geachte heer/mevrouw,

Op 7 november 2017 heb ik uw verzoek ontvangen voor een ontheffing op grond van de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb) ten behoeve de heiwerkzaamheden voor de fundaties van de windturbines voor het Windpark Fryslân ter hoogte van Breezanddijk en ingeboekt onder nummer 01464242.

In uw verzoek heeft u ontheffing aangevraagd voor overtreding van verbodsbepalingen genoemd in artikel 3.5 van de Wnb voor zover dit betreft het opzettelijk verstoren van de houting ten gevolge van het onderwatergeluid dat optreedt bij de uit te voeren heiwerkzaamheden.

Deze ontheffing is één van de besluiten die nodig zijn voor windpark Fryslân. In artikel 20a, eerste lid, van de Elektriciteitswet 1998 is bepaald dat op de besluitvorming voor dit project de rijkscoördinatie-regeling als bedoeld in artikel 3.35 van de Wet ruimtelijke ordening van toepassing is.

Overeenkomstig uw aanvraag en de daarbij behorende stukken heb ik besloten de gevraagde ontwerp ontheffing te verlenen, onder de volgende voorwaarden:

Voorschriften en beperkingen

1. De ontheffing staat op naam van Windpark Fryslân B.V., Duit 15, 8305 BB te Emmeloord (hierna: ontheffinghouder). Ontheffinghouder is verantwoordelijk voor de naleving van de ontheffingsvoorwaarden en is hierop aanspreekbaar.

2. De ontheffing is alleen van toepassing op de activiteiten en verbodsbepalingen, zoals deze zijn aangevraagd en in dit besluit zijn benoemd in bijlage A1.1. onder 'Beschrijving van het project of andere handeling'.
3. De activiteit dient te worden uitgevoerd conform aanvraag, met de daarbij behorende stukken. Afwijkingen en wijzigingen behoeven schriftelijke toestemming van het bevoegd gezag.
4. Deze ontheffing is onlosmakelijk verbonden met de ontheffing van Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl) met kenmerk: FF/75C/2015/293A.toekenn.vv. De voorschriften in deze ontheffing zijn onverminderd van toepassing en dienen nageleefd te worden.
5. Deze ontheffing is tevens onlosmakelijk verbonden met de vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 van 20 september 2016, Provincie Fryslân met kenmerknummer 01335210). De relevante voorschriften, nrs. 30, 31, 32, zoals zijn opgenomen in de vergunning, zijn ook ten behoeve van de bescherming van de houting van kracht en dienen onverkort nageleefd te worden.

Voor de motivering van mijn besluit verwijs ik u naar bijlage 1.

Namens het college van Gedeputeerde Staten,

mevr. A.J. Tack
teamleider Groene Regelgeving

Zienswijze

Zienswijzen over het ontwerp van het besluit kunnen worden ingediend bij:
Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Windpark Fryslân – uitvoeringsmodule fase 2
Postbus 248
2250 AE Voorschoten

Bijlagen

- Bijlage 1: Motivering van het besluit

A. Weergave van de feiten

A1. Ontheffingaanvraag

Op 7 november 2017 ontving ik de door u ingediende aanvraag voor een ontheffing van artikel 3.5 van de Wnb van de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb) voor de houting ten behoeve van de oprichting van 89 windmolens in het IJsselmeer ter hoogte van Breezanddijk. Uw aanvraag staat geregistreerd onder nummer 01464242.

Voor het aangevraagde project en/of handeling is eerder vergunning en ontheffing verleend (onder andere) op grond van:

1. Natuurbeschermingswet 1998: 20 september 2016 van de provincie Fryslân (besluit. 01335210);
2. Flora- en faunawet: 23 augustus 2017 van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (besluit FF/75C/2015/293A.toekenn.vv).

De onderhavige aanvraag betreft een aanvulling op bovenstaande ontheffing op overtreding van de verbodsbepalingen ten aanzien van de houting.

A1.1. Beschrijving van het project of andere handeling

Ontheffing wordt aangevraagd voor 'realisatie Windpark Fryslân' nabij de Afsluitdijk in het IJsselmeer ter hoogte van Breezanddijk.

Beschrijving van het project of andere handeling

Het Rijk heeft op grond van Europese afspraken in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR) een doelstelling vastgesteld om 6.000 MW windenergie op land in 2020 te realiseren. Het Rijk zet daarbij in op concentratie, onder meer in grote wateren, om verspreiding te beperken en invloed van windturbines te concentreren. Hiervoor is de Structuurvisie Windenergie op land (SWOL) vastgesteld. In de SWOL zijn elf grootschalige concentratiegebieden aangewezen voor windparken met een vermogen van meer dan 100 MW. De locatie van het Windpark Fryslân (verder: WPF) in het noordelijk deel van het IJsselmeer is één van deze locaties.

Initiatiefnemer van het WPF is Windpark Fryslân B.V. Dit bedrijf heeft het voornemen het windturbinepark te realiseren en te exploiteren in het IJsselmeer nabij Breezanddijk. Er wordt gestreefd naar een omvang van 250-400 MW, waarbij de windturbines in een patroon, dus clusteropstelling, worden geplaatst. Het zoekgebied voor het WPF is als volgt aangeduid: 'in het open water van het IJsselmeer ten zuiden van de Afsluitdijk, tussen Kornwerderzand en Breezanddijk'. De opstelling is op een afstand van circa 750 meter van de Afsluitdijk gepositioneerd nabij Breezanddijk. De onderlinge afstand tussen de windturbines varieert tussen 600 en 760 meter. De gemiddelde tussenafstand bedraagt circa 660 meter.

Het initiatief dat centraal staat in de passende beoordeling is het beschreven voorkeursalternatief voor het WPF. Dit voorkeursalternatief behelst daarnaast de gekozen locatie voor het werk-/natuureiland ten westen van Kornwerderzand en de werkzaamheden ten aanzien van de bouw (oprichting en fundatie) van de molens en de aanleg en aansluiting van/op de stroom(net)werkkabels.

Het WPF betreft een windpark met de volgende onderdelen:

- 89 windturbines in het IJsselmeer;

- een eiland, eerst ten behoeve van de werkzaamheden en daarna als natuureiland, inclusief ondiepte en luwtezone;
- windparkbekabeling in de waterbodem van het IJsselmeer;
- transformatorstation op Breezanddijk;
- aansluitkabel in de Afsluitdijk naar het landelijke hoogspanningsnet;
- regulier onderhoud aan de molens tijdens de exploitatiefase.

A1.2. Periode

De ontheffing is geldig vanaf het moment dat zal worden gestart tot en met de beëindiging van de heiwerkzaamheden. Deze ontheffing vervalt, wanneer binnen drie jaar nadat zij onherroepelijk is geworden en daarvan geen gebruik gemaakt is.

A1.3. Relevante stukken

U hebt voor de beoordeling van uw aanvraag de volgende stukken aangeboden:

- Machtiging ondertekening aanvragen, ontheffingen en bijbehorende bijlagen;
- Uittreksel Handelsregister Kvk;
- Formulier voor aanvraag ontheffing op grond van:
Wet Natuurbescherming Onderdeel: Soorten (hoofdstuk 3 Wnb);
- Bijlage 1 Toelichting op aanvraag Ontheffing Wet natuurbescherming;
- Kaart plangebied;
- Effecten offshore windpark Fryslân op onderwaterleven. Memo Martijn ten Klooster, 27 oktober 2014;
- Berekeningen onderwatergeluid voor heiwerkzaamheden Offshore Windpark. Pondera Consult BV, November 2013;
- Huidige natuurwaarden in plangebied windpark Fryslân. Achtergronddocument voor het m.e.r., Bureau Waardenburg.

A1.4. Aanvullende gegevens

Niet van toepassing.

A1.5. Uw aanvraag en overige onderdelen Wet natuurbescherming

Zie onder A1, ontheffing aanvraag.

A2. Bevoegdheid

Het project of de andere handeling is niet op grond van artikel 1.3, vijfde lid, Wnb aangewezen in het Besluit natuurbescherming (verder: Bnb). Gelet op artikel 1.3, eerste lid, Wnb, zijn Gedeputeerde Staten van Fryslân bevoegd op deze aanvraag te beslissen.

Ten behoeve van de definitieve beslissing hebben Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Holland ingestemd met Natuurbeschermingswet 1998: 20 september 2016 van de provincie Fryslân (besluit. 01335210), voor zover de vergunning betrekking heeft op delen van de Natura 2000-gebieden gelegen in die provincie.

A3. Procedure

In artikel 20a, eerste lid, van de Elektriciteitswet 1998 is bepaald dat op de besluitvorming voor dit project de rijkscoördinatie-regeling als bedoeld in artikel 3.35 van de Wet ruimtelijke ordening van toepassing is. Dat wil in dit geval zeggen dat de besluiten die nodig zijn voor Windpark Fryslân – uitvoeringsmodule fase 2, gezamenlijk worden voorbereid, waarbij deze procedure wordt gecoördineerd door de minister van Economische Zaken en Klimaat (EZK). Daarbij doorlopen de besluiten, op grond van artikel 3.31, derde lid, in samenhang met arti-

kel 3.35, vierde lid, van de Wro, de uniforme openbare voorbereidingsprocedure als bedoeld in afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht met toepassing van de bijzondere regels in artikel 3.31, derde lid, in samenhang met artikel 3.35, vierde lid, van de Wro.

Dit besluit is één van de besluiten die nodig zijn voor windpark Fryslân. Daarom is ook op besluit de rijkscoördinatierегeling van toepassing.

De minister van EZK heeft een gecoördineerde voorbereiding van de besluiten voor windpark Fryslân bevorderd. Onderhavig besluit is samen met het inpassingsplan en de andere besluiten als volgt voorbereid:

- Op [datum] is een kennisgeving met betrekking tot het ontwerp gepubliceerd in de Staatscourant; kennisgeving heeft ook plaatsgevonden in enkele huis-aan-huisbladen en regionale dagbladen;
- Op [datum] is door de minister van EZ een ontwerp van het besluit aan initiatiefnemer gezonden;
- Het ontwerp van het besluit heeft van [datum] ter inzage gelegen bij de gemeente Súdwest-Fryslân, Marktstraat 15 te Sneek;
- Er is een informatieavond georganiseerd, op [datum], waarbij de mogelijkheid werd geboden mondeling zienswijzen naar voren te brengen.

Op grond van artikel 3.32 in samenhang met artikel 3.35, vierde lid, van de Wet ruimtelijke ordening worden dit besluit en de andere besluiten gelijktijdig door de minister van EZK bekendgemaakt. Tevens doet de minister van EZK daarvan mededeling in de Staatscourant, enkele huis-aan-huisbladen en regionale dagbladen en langs elektronische weg. Eerdere insprekers en grondeigenaren en beperkt gerechtigden op die gronden worden apart geïnformeerd.

A3.1. Verlengen beslistermijn

Niet van toepassing.

A3.2. Coördinatie met andere wetgeving

Ten overvloede wijzen wij erop dat er mogelijk andere wettelijke verplichtingen op uw activiteit/handeling kunnen rusten waarvoor Gedeputeerde Staten van Fryslân niet het bevoegd gezag zijn. Dit besluit is enkel gebaseerd op de bepalingen van de Wnb, het Bnb, de Regeling natuurbescherming en de Verordening Wet Natuurbescherming Fryslân 2017.

A4. Ontheffingsplicht

1. Op basis van de aanvraag en de daarbij behorende rapporten en tekeningen heb ik beoordeeld of het door u aangevraagde project en/of handeling overtreding van de verbodsbepalingen tot gevolg heeft op de beschermde soorten, zoals bedoeld in paragraaf 3.1, 3.2 en/of 3.3 Wnb, die op de locatie voorkomen.
2. Ik stel vast dat:
 - a. het onder A1. omschreven project en/of handeling mogelijk in strijd is met de verbodsbepaling in:
 - art. 3.5, tweede lid Wnb: *'het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren'*;
 - b. het onder A1. omschreven project weliswaar gevolgen kan hebben voor de op de locatie aangetroffen dieren, maar dat het de gunstige staat van instandhouding van deze soorten niet in gevaar mag brengen, afzonderlijk noch in combinatie met

- andere projecten of plannen, zodat het niet kan worden beschouwd als een project dat significante gevolgen kan hebben voor de betreffende (dier)soorten;
- c. er dus ontheffing nodig is op grond van artikel 3.8, eerste lid, Wnb.

Ik verwijs voor de motivering van dit oordeel naar mijn overwegingen onder B. (Toetsing)

B. Toetsing

B1. Wettelijk kader

B1.1. Wnb

1. Artikel 3.5, tweede lid Wnb bepaalt dat het verboden is dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren;
2. Gedeputeerde Staten kunnen op grond van artikel 3.8, eerste lid Wnb ontheffing verlenen van een of meer verboden, bedoeld in artikel 3.5 (...), ten aanzien van dieren van aangewezen soorten, dan wel ter aanzien van de voortplantingsplaatsen en/of rustplaatsen van dieren van aangewezen soorten;
3. Een ontheffing wordt uitsluitend verleend, indien er geen andere bevredigende oplossing bestaat, een wettelijk belang wordt gediend, zoals vastgelegd in art. 3.8, vijfde lid, onderdeel b, Wnb en de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in gevaar komt.
4. Voor de beoordeling van de ontheffingsaanvraag is het van belang na te gaan of, en in welke mate, de voorgenomen activiteit de gunstige staat van instandhouding van de soorten, die zijn aangetroffen in het plangebied, kan aantasten.

B2. Inhoudelijke beoordeling

B2.1. Verbodsbepalingen

1. Het onder A1 genoemde project en/of handeling betreft een project en/of handeling die mogelijk overtreding van verbodsbepalingen tot gevolg heeft en/of de gunstige staat van instandhouding van de in het gebied aanwezige beschermde soort kan aantasten.
2. Uit het ecologisch onderzoek (zie A1.3. van dit besluit) zijn de beschermde diersoorten naar voren gekomen die tijdens het inventariserende onderzoek zijn aangetroffen op het terrein waar de werkzaamheden worden verricht.
3. Hieronder toets ik uw aanvraag aan de beoordelingskaders van de onder B1 genoemde wetgeving. Daarbij worden mogelijke overtredingen, verslechtingen en verstoringen besproken van de relevante aanwezige soorten.

B2.2. Toetsing aanwezige soorten

In de hiervoor aangehaalde vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 zijn de mogelijke effecten van de bouw en exploitatie van het windpark op de aangewezen vissoorten fint, rivierpik en zeeprick beoordeeld. De mogelijke effecten zijn ten aanzien van de houting worden door ons als vergelijkbaar beschouwd.

Voorkomen

Houting komt voor bij de Afsluitdijk. Nadat houting in 1939 was uitgestorven in het Rijnstroomgebied, is in 1992 met een grootschalig herintroductieprogramma begonnen in Duitsland. Sindsdien worden steeds meer houtingen in het IJsselmeer aangetroffen (Kuijs 2012). De vissoort wordt jaarrond aangetroffen in het IJsselmeer. In het late najaar (oktober-december) vindt paaitrek plaats, de vissen zwemmen dan de IJssel op. In de fuikmonitoring langs de Afsluitdijk is in het onderzoeksgebied in 2009, 2010 en 2011 houting aangetroffen.

Effecten

Voor de houting zijn overeenkomstig fint, de rivier- en de zeeprk de volgende negatieve effecten mogelijk:

1. Geluidsverstoring met indirect vermijding of onderbreking van de paaimigratie.
2. Sterfte als gevolg van de drukbelasting door de uit te voeren heiwerkzaamheden;

Effectbeoordeling

De houting is een soort met een open zwemblaas, welke minder gevoelig is voor fysieke schade door het uitvoeren van heiwerkzaamheden dan soorten met een gesloten zwemblaas. Onderzoek geeft de volgende geluidswaarden waarop fysiologische effecten op vissen optreden: 207 dB voor vissen met een zwemblaas en 216 dB voor soorten zonder zwemblaas. Binnen de passende beoordeling van WPF worden deze drempelwaarden gehanteerd. In het kader van een *worst case* scenario wordt voor de houting een drempel van 207 dB aangehouden. Met het model AQUARIUS is de oppervlakte berekend van de contour van deze waarde, overeenkomstig het uitvoeren van heiwerkzaamheden aan één paal tegelijk. De oppervlakte met een geluidsniveau van 207 dB of hoger bedraagt voor het uitvoeren van heiwerkzaamheden aan 1 paal tegelijkertijd maximaal 3,75 km², overeenkomstig met 0,33% van de oppervlakte van het IJsselmeer. Er zal echter worden gewerkt met 2-3 heilocaties tegelijk. Als *worst case* scenario wordt de oppervlakte lineair geëxtrapoleerd.

Hiermee zou 1% van de oppervlakte van het IJsselmeer aan een waarde van 207 dB worden blootgesteld. Aangezien gebruik wordt gemaakt van een slow start methode, krijgen de vissen de mogelijkheid tot vluchten bij nog lage geluidniveaus.

Voor de houting geldt dat niet is te verwachten dat effecten zodanig zijn dat dieren zullen sterven. Tot sterfte leidende schade zou hoogstens op zeer korte afstand van de heilocatie kunnen optreden. De kans dat een individu gedurende de 2 tot 3 uur dat het heien van één fundering duurt op dezelfde locatie binnen enkele tientallen meters van de heilocatie verblijft, is verwaarloosbaar. Effecten beperken zich derhalve tot (mogelijk) gedragsverandering (schrikreacties/wegzwemmen) en/of tot blootstelling aan niveaus waarbij een tijdelijk verhoging van de gehoordrempel (TTS) kan optreden. Daarbij geldt dat er ten allen tijde ruim voldoende uitwijkingsmogelijkheden zijn gezien de beperkte omvang van de contouren met hoge geluidsniveaus.

Een draaiende molen kan in beginsel ook zorgen voor verstoring in de exploitatiefase. Voor meerdere in gebruik zijnde windparken is vastgesteld dat op enkele meters afstand van een draaiende molen een reactie bij vissen kan optreden. Uit onderzoek in windparken op zee bleek geen negatief effect van de in gebruik name van het windpark op het visbestand en bleek er in sommige perioden van het jaar zelfs een aantrekkende werking uitte gaan van het in gebruik zijnde windpark. Een permanent verstorend effect van de in gebruik name van de molens is derhalve uit te sluiten.

Mitigerende maatregelen

Zoals gezegd is een significant effect op de houting als gevolg van de heiwerkzaamheden voor WPF uit te sluiten, maar er is wel sprake van een mogelijk resteffect. Toepassing van een bubbelscherm leidt tot demping van het geluidsniveau en tot vermindering van de voortplanting van het geluid. Met toepassing van een bubbelscherm is het resteffect ook terug te brengen tot verwaarloosbaar. Deze mitigerende maatregel is als voorschrift opgenomen in de vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet1998.

Eindconclusie houting:

Geconcludeerd wordt dat het heien van de monopiles niet leidt tot het optreden van belangrijke verstoringen of negatieve effecten op de houting in het IJsselmeer.

Gezien de werkzaamheden, de mitigerende maatregelen en de aanwezige alternatieven in de omgeving is het voldoende aangetoond dat de gunstige staat van instandhouding van de aanwezige soort niet in het geding komt. Een significant effect van sterfte en verstoring op de gunstige staat van instandhouding van de houting kan derhalve worden uitgesloten.

B2.3 Belang van de activiteit en alternatieven

In de hiervoor aangehaalde ontheffing (kenmerk: FF/75C/2015/293A.toekenn.vv) op grond van de FF-wet zijn de belangen, op grond waarvan de bouw en exploitatie van het windpark mogelijk is, geduid. Ik beschouw die belangen ten aanzien van de beoordeling van de houting als hier herhaald en ingelast.

Ik ben van mening dat u bij de uitvoering de meest gunstige werkwijze en middelen heeft gekozen. Negatieve effecten op de houting worden hiermee zoveel mogelijk geminimaliseerd.

C. Conclusie

De maatregelen, het belang en alternatieven in acht nemende, is de zekerheid verkregen dat versturende effecten op de houting tot een minimum worden beperkt en de gunstige staat van instandhouding van deze soort niet in het gedrang komt. De effecten zijn daarnaast van beperkte en tijdelijke aard, waarna het gebied weer geschikt zal zijn voor de soort.

Op grond van de onder A1.3. genoemde rapporten staat vast dat door de heiwerkzaamheden voor de fundaties van de windturbines voor het Windpark Fryslân ter hoogte van Breezanddijk op de door u aangewezen wijze en zoals in dit besluit is vermeld uit te voeren in het licht van de voorschriften zoals opgenomen in genoemde eerdere ecologische besluiten, de effecten van de overtreding van de verbodsbepalingen uit de Wnb tot een minimum beperkt worden. Hierdoor kan met voldoende zekerheid worden gesteld dat er geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan. Ontheffing voor de houting kan worden verleend.